

Diplomová práce Soni Píhové s názvem Kam vedou cesty jógy? Etnografie jednoho pokusu na cestě osobního rozvoje čítá osm hlavních kapitol včetně úvodu, závěru, použité literatury a příloh. Text se rozkládá na celkem osmdesáti stranách a je dobře strukturovaný. Předložená práce splňuje požadavky na tento typ textu kladené.

Autorka si jako terén pro svoji diplomovou práci vybrala světy jógy, respektive lidi, kteří svá těla a psyché podrobují praktikám s cvičením jógy souvisejícím. Cílem výzkumu měla být odpověď na to, “zda a jakým způsobem pravidelné praktikování jógy ovlivňuje jak psychickou, tak i fyzickou stránku člověka”, “jakým způsobem ovlivňuje pravidelné praktikování jógy pohled na svět a socialitu praktikujících” a dokonce i na motivace praktikujících. Studentka, inspirována knihou Loica Wacquanta *Body & Soul*, rozhodla se využít pro svůj výzkum metodu karnální sociologie. Podobně jako výše zmíněný autor, který své terénní zkušenosti promýšlel prostřednictvím konceptů svého školitele, Pierra Bourdieu, také autorka předložené práce využila koncepty francouzského sociálního vědce a filozofa. Konkrétně potom sociální pole a kapitály.

Práci jsem četl s velkým zájmem, jelikož jsem se Soňou její výzkum opakovaně debatoval, přístup karnální sociologie jí doporučil a samotnou Wacquantovu knihu zapůjčil. Po řadě textů, na které jsem psal posudky, bylo pro mě čtení této práce potěšením. Autorka své čtenáře postupně seznamuje s “jójou” z různých úhlů, od její historie, přes filozofii, po mechanismy, které umožňují její rozšíření a popularitu v zemích globálního Severu. Oceňuji také odkazy na publikované studie, které se “józe” věnují. Přestože by seznámení s aktuálním poznáním studovaného téma a debatou, která jej obklopuje, mělo být běžnou součástí výzkumu, řada absolventských prací tuto samozřejmost postrádá. Kriticky se musím vyjádřit k rozsahu, který je historii a filozofii jógy věnován. Zatímco je popis příliš povrchní a zájemce o poznání historie jógy může sáhnout po literatuře, která se historii či filozofii jógy věnuje podstatně hlouběji, je příliš dlouhý na to, aby udržel pozornost čtenáře, který se touží získat odpovědi na autorkou kladené otázky. Ke všemu, v poměru k vlastnímu výzkumu je tato část nepoměrně dlouhá. Za nejzdařilejší považuji kapitolu třetí, ve které se autorka věnuje komodifikaci jógy.

Z hlediska užití metody kladně hodnotím skutečnost, že studentka využila zkušenost z výzkumu k bakalářské práci, vyvarovala se předchozích neúspěchů a nechala se jimi inspirovat. Za nevhodné naopak považuji využití dotázníků. Jako problematické se ukázaly také rozhovory. Nejen, že by mělo antropologické poznání vycházet spíše z toho, jak lidé

skutečně jednájí, autorkou předkládané poznání vychází zejména z toho, co říkají. Člověk ovšem není racionální jednatel a praxe se může od představ o sobě samém nemálo lišit. Tím se dostávám k největší slabině předložené diplomové práce. Autorka svým čtenářům nenabízí příležitost vstoupit prostřednictvím textu do světů jógy s její specifickou atmosférou, vůněmi či pachy. Nicméně právě detailní etnografický popis "těla" je pro zvolenou metodu karnální sociologie nezbytný. Nebylo by správné kritizovat absenci analytické košatosti, kterou si tento přístup žádá. Karnální sociologii lze úspěšně využít i bez znalosti fenomenologie (zejména potom Merleau-Ponty) a hlubší analýzy vnímání, smyslů, emocí či sexuality. Nicméně bez důrazu na etnografický detail se obejít nelze. Tělesný habitus jogínky, jehož zrod a vývoj se autorka, na základě vlastní zkušenosti, rozhodla v práci představit, zůstává spíše na okraji. Podobně tak poznání motivací lidí praktikujících jógu, které si autorka klade jako jeden z cílů, je nedostatečné. Hlubší poznání významů a vlivů soudobých podob kapitalismu s důrazem na individualismus a touhu po maximalizaci individuálního já, společně s poctivou analýzou struktury a ideologie jsou nezbytné ve snaze o pochopení toho, co motivuje jednání člověka v prvních dekádách dvacátého století.

Část věnovaná vlivům kanabisu na cvičení jógy vyznívá až příliš povrchně a předložené argumenty považuji za nedostatečné. Je nesprávné přemýšlet o marihuaně, respektive vlivu na člověka v jedné obecné rovině. Pod označením kanabis se skrývá obrovská řada genetik, odrůd či kultivarů s významně odlišnými vlastnostmi a účinky. Na základě soudobých studií zdravotního užití marihuany je právě tato pestrost zcela klíčová při léčbě různých onemocnění. Podobně tak i techniky užití ovlivňují šíři látek v přijímaném léku a tudíž jeho účinky. Příklad zkušenosti cvičitelky, na kterém autorka konstruuje svůj argument o vlivu konopí na cvičení jógy je nedostatečný. Čtenář se například nedozví, zda se jedná o zkušenou uživatelku, občasnou nebo jestli prožila zkušenost s marihuanou poprvé. Jak ukazuje řada soudobých výzkumů (např. při řízení dopravních prostředků), právě předchozí zkušenost a frekvence užívání má na praxi a prožitek daného člověka zcela zásadní vliv.

I přes výše uvedenou kritiku, ve srovnání s dalšími absolventskými pracemi, předložený text považuji za nadprůměrný a doporučuji jej k obhajobě. Po důkladném zvážení jsem se rozhodl honotit diplomovou práci Soni Píhové známkou 2.

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'T.' followed by a cursive 'Ryška'.

Tomáš Ryška, Ph.D.

V Brně dne 22. srpna 2015